

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

БОГУН СТАНІСЛАВ СЕРГІЙОВИЧ

УДК 342.9:339.543

**ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ
ОРГАНАМИ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор,

Соболь Євген Юрійович,

Центральноукраїнський державний педагогічний університет

імені Володимира Винниченка,

завідувач кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент

Гаруст Юрій Віталійович,

Сумський державний університет,

завідувач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки

доктор юридичних наук, доцент

Дрозд Олексій Юрійович,

Національна академія внутрішніх справ,

завідувач докторантури та ад'юнктури

Захист відбудеться «21» січня 2020 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А

Автореферат розісланий «16» грудня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К.М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. На сьогоднішній день проблема реформування Державної фіскальної служби (далі – ДФС), а точніше її розформування на Державну податкову та митну служби, є однією із найбільш обговорюваних в наукових колах, особливо враховуючи той факт, що дані відомства було об'єднано не так давно. Втім, на нашу думку, відмова від слідування сучасним світовим тенденціям щодо об'єднання митниці та фіскальних органів є правильним кроком, який позитивно відобразиться як на діяльності Державної податкової служби, так і на роботі Державної митної служби (далі – ДМС). Адже тепер кожен із вказаних органів державної влади може зосередитись на вирішенні власних, специфічних завдань, які стоять перед ними у відповідній галузі.

Разом із тим, реорганізація ДФС, а зокрема виокремлення ДМС в окремий орган державної влади тягне за собою появу низки проблем, які потребують негайного вирішення. Але в даній ситуації існує і позитивний момент, який полягає у тому, що саме зараз вітчизняний законодавець має реальну можливість створити кардинально новий орган, який буде відповідати вимогам, що висувуються до нашої країни європейською та світовою спільнотами.

Особливу увагу, на нашу думку, законодавцю слід приділити правоохоронній функції, яка реалізується митною службою України, адже як показує аналіз завдань, що стоять перед вказаним державним органом, саме правоохоронна функція є одним із ключових напрямків діяльності вказаного вище центрального органу виконавчої влади. Як і будь-яка інша діяльність, реалізація правоохоронної функції органами ДМС має будуватись на відповідних ідеях, засадах, які в юридичній літературі прийнято називати принципами. Саме наявність та дотримання відповідних принципів свідчить про демократичну, соціальну та організаційну спрямованість ДМС в контексті реалізації правоохоронної функції держави. А відтак, дослідження принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки це: по-перше, сприятиме вдосконаленню відповідного законодавства; а по-друге, активізує наукові пошуки в окресленому напрямку.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Окремі проблемні питання діяльності митних органів України вже потрапляли у поле зору різних науковців. Однак, при цьому воно досліджувалось або ж поверхнево, або в розрізі окремих проблематик. Так, Комзюк В.Т. у своєму дисертаційному дослідженні «Адміністративно-правові засоби здійснення митної справи» (2004 р.) розглядав адміністративно-правовий статус митних органів, вказуючи на те, що його важливим елементом є функції даного органу, серед яких на його думку, чільне місце посідає саме правоохоронна. У своїй науковій праці вчений наводить низку аргументів, які засвідчують факт того, що митні органи доцільно відносити саме до системи правоохоронних органів України. На

важливості виконання правоохоронної функції митними органами у своєму дисертаційному дослідженні «Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави» (2008 р.) наголошував Приймаченко Д.В. Науковець звернув увагу на необхідності законодавчого закріплення правоохоронної функції митних органів шляхом внесення змін і доповнень до діючого на той час законодавства.

У докторській дисертації Безпалової О.І. «Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави» (2016 р.) розкривається сутність, ознаки та структурні елементи адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави. Крім того, вченою визначено коло органів державної влади, діяльність яких спрямована на реалізацію правоохоронної функції держави, серед яких вона в тому числі виділяє митні та податкові органи. Яромій І.В. у дисертаційному дослідженні «Адміністративно-правові засоби здійснення митної справи» (2018 р.) суттєву увагу приділив саме правоохоронній діяльності митних органів, зокрема автор наголошує на наявності низки прогалин та недоліків у чинному адміністративному законодавстві, які заважають Державній митній службі повною мірою реалізовувати правоохоронну функцію.

Аналіз наукових праць, присвячених проблемам реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС, а також чисельні зміни у діючому законодавстві, нещодавнє реформування податкових та митних органів, свідчать про складність окресленого проблемного питання, а також про важливість проведення подальших досліджень, присвячених принципам реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України

Підґрунтям дисертаційного дослідження стали праці вчених-адміністративістів, серед яких: О.М. Бандурка, О.І. Безпалова, О.В. Бермічева, Є.Є. Веденєєв, В.І. Вишковська, О.М. Воронкова, В.В. Галуцько, Ю.В. Гаруст, Т.Б. Гладченко, С.В. Городянко, В.Г. Гриценко, С.Д. Гусарев, О.В. Джафарова, Є.В. Додін, С.Г. Дробязко, О.Ю. Дрозд, О.В. Ільченко, О.Ф. Кобзар, В.М. Кириченко, О.М. Ключев, А.М. Колодій, В.Т. Комзюк, В.В. Копейчиков, С.П. Коталейчук, Д.В. Лук'янов, Р.С. Мельник, А.Ю. Микитченко, О.М. Музичук, П.В. Онопенко, В.І. Осадчий, В.М. Плішкін, А.О. Полянничко, Г.В. Рибницький, І.В. Сажнев, Л.В. Товкун, Б.Ю. Химан, Р.Я. Шай та багато інших. Справедливим буде відзначити, що вказані вище науковці зробили вагомий вклад у становлення та розвиток законодавства про митну справу в Україні взагалі та процес розвитку ДМС зокрема. Однак, при цьому слід констатувати, що в більшості робіт питання принципів реалізації правоохоронної функції держави митними органами України розглядалось лише поверхнево, або ж не досліджувалось взагалі.

Таким чином, необхідність вдосконалення практичної діяльності новоствореної ДМС України, а також відсутність комплексних монографічних досліджень, присвячених даній проблематиці, обумовлюють не тільки актуальність, але й доцільність і своєчасність здійснення дослідження,

присвяченого принципам реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Тема дисертаційного дослідження узгоджується з положеннями: Концептуальних напрямів реформування системи органів, що реалізують державну податкову та митну політику, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1101-р; постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1200 «Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України»; Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1013-р. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі опрацювання існуючих науково-теоретичних підходів визначити сутність та особливості принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України, а також на основі опрацювання зарубіжного досвіду виробити пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення відповідного адміністративного законодавства як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції держави митними органами України.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі основні завдання:

- визначити роль та значення правоохоронної функції держави;
- з'ясувати, яке місце посідають органи ДМС у системі правоохоронних органів України;
- надати визначення поняттю та окреслити особливості реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України;
- встановити сутність поняття та здійснити класифікацію принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України;
- охарактеризувати загальноправові принципи реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України;
- з'ясувати сутність спеціальних принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України;
- узагальнити зарубіжний досвід реалізації правоохоронної функції митними органами та визначити можливості його використання в контексті вдосконалення принципів реалізації правоохоронної функції ДМС України;
- окреслити напрямки удосконалення адміністративного законодавства України, як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції держави органами ДМС.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають в процесі реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України.

Предметом дослідження є принципи реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України.

Методи дослідження. *Методологічною основою дисертаційної роботи є сукупність загальнонаукових та спеціальних методів і прийомів наукового пізнання. Так, за допомогою методу *сходження від абстрактного до конкретного*, а також *логіко-семантичного* методу дослідження було поглиблено понятійний апарат, зокрема визначено поняття, роль та значення правоохоронної функції держави (підрозділ 1.1), а також з'ясовано поняття та особливості реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України (підрозділ 1.2). За допомогою *спеціально-юридичного* і *статистичного* методів визначено місце органів ДМС в системі правоохоронних органів України (підрозділ 1.2). Методи *класифікації*, *групування*, а також *системно-структурний* та *системно-функціональний* методи було використано під час визначення поняття та здійснення класифікації принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України (підрозділ 2.1). Характеристика загальноправових та спеціальних принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України була надана за допомогою використання *формально-логічного* методу та методу *документального аналізу* (підрозділи 2.2, 2.3). *Теоретико-прогностичний* метод та метод *абстрагування* було використано під час дослідження зарубіжного досвіду реалізації правоохоронної функції митними органами та при визначенні можливостей його використання в контексті вдосконалення принципів реалізації правоохоронної функції ДМС України (підрозділ 3.1), а також при опрацюванні напрямів удосконалення адміністративного законодавства України, як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції держави органами ДМС (підрозділ 3.2). В дисертації було використано й інші методи наукового пізнання, використання яких дозволило визначити та комплексно охарактеризувати принципи реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України.*

Науково-теоретичне підґрунтя роботи становлять праці вчених не тільки в галузі адміністративного права, а й інших галузей права, зокрема, конституційного, митного, податкового, які використано з метою дослідження сутності та змісту принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України. Також в дисертації використано наукові праці вчених із інших галузевих дисциплін, зокрема: філософії, соціології, теорії держави і права.

Нормативно-правовою основою дисертаційного дослідження є Конституція України, закони та підзаконні нормативно-правові акти, в яких прямо чи опосередковано визначаються принципи реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є першою спробою після реорганізації ДФС України комплексно, за допомогою використання сучасних методів наукового пізнання, визначити сутність та особливості принципів реалізації правоохоронної функції

держави органами ДМС України, а також на основі опрацювання зарубіжного досвіду та аналізу норм вітчизняного законодавства визначити напрямки розвитку адміністративного законодавства, як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції органами ДМС. Основні наукові положення, які виносяться на захист, такі:

вперше:

– надано авторське визначення поняття адміністративного законодавства як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції органами ДМС України, під яким запропоновано розуміти сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, що містять в собі адміністративно-правові норми, котрі у своїй сукупності складають правову основу здійснення правоохоронної функції митними органами України та в яких знаходять своє об'єктивне відображення принципи відповідної діяльності. Саме в нормах адміністративного права окреслені принципи набувають необхідного юридичного змісту та знаходять своє об'єктивне відображення;

– на основі аналізу зарубіжного досвіду, в якості принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України, які необхідно закріпити у вітчизняному законодавстві, названо: принцип «мовчання – знак згоди», принцип уніфікації митних формальностей, принцип підтримки конкурентоспроможності бізнесу, принцип поєднання комплексності та вибіркової митного контролю;

– запропоновано авторське визначення поняття принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України;

удосконалено:

– перелік характерних особливостей правоохоронної функції держави до яких віднесено такі: є самостійним і пріоритетним напрямом державної діяльності; здійснюється компетентними суб'єктами (суб'єктами реалізації) виключно на основі чинного законодавства та у визначених ним межах; передбачає застосування заходів впливу, не виключаючи застосування державного примусу у разі віднесення останнього до кола повноважень суб'єкта реалізації; реалізується переважно у правових формах, а її головним завданням є: охорона та захист основ конституційного устрою, прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, боротьба із правопорушеннями, зміцнення законності та правопорядку у всіх сферах життєдіяльності та розвитку людини, а також суспільства та держави в цілому;

– перелік спеціальних принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України, до яких було віднесено принципи: професіоналізму; безсторонності (неупередженості); об'єктивності; планування та оптимізації управління; цілеспрямованості та поступовості; ефективності; взаємодії з органами державної влади України; незалежності; добропорядності громадян; конфіденційності; оскарження рішень та дій співробітників ДМС;

– наукову думку про те, що органи ДМС України посідають самостійне та незалежне місце в системі правоохоронних органів України, що пояснюється

сукупністю специфічних завдань, які покладено на вказаний орган державної влади, а також внутрішньою структурою митної служби;

– перелік принципів, відповідно до яких має здійснюватись кадрове забезпечення ДМС України, як суб'єкта реалізації правоохоронної функції держави. До таких засад віднесено принципи: впровадження сучасних інформаційних, управлінських та інших технологій в діяльність митних органів; наукової обґрунтованості управлінських рішень, з використанням сучасних світових практик; універсальності; принцип конкуренції; заохочення працівників державної митної служби; систематичного підвищення кваліфікації працівників ДМС; визначення науково-обґрунтованих нормативів кадрового забезпечення органів Державної митної служби України;

дістали подальшого розвитку:

– твердження про те, що загальноправові принципи здійснення реалізації правоохоронної функції органами ДМС складають цілісну систему, в якій кожен принцип не застосовується окремо у чітко визначеній практичній ситуації, вони взаємодіють як єдине ціле лише з більшим чи меншим вираженням окремих з них в залежності від виконуваних повноважень у сфері реалізації правоохоронної функції окресленим органом державної влади;

– обґрунтування необхідності законодавчого закріплення загальноправових та спеціальних принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС у Митному кодексі України з подальшою їх деталізацією у Положенні «Про Державну митну службу України», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227;

– наукове бачення напрямків вдосконалення адміністративного законодавства, як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції держави органами ДМС. До таких напрямків віднесено: розширення повноважень ДМС України; запровадження сучасних інформаційних систем у діяльність митних органів України; підвищення ефективності та якості роботи працівників митних органів; спрощення процедури оформлення митних документів; уніфікація митних формальностей.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації пропозиції і висновки можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшої розробки проблемних питань реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчості* – під час розробки змін і доповнень до нормативних актів, які визначають правові засади діяльності органів ДМС взагалі та у частині реалізації ними правоохоронної функції держави зокрема;

– *правозастосовній діяльності* – для покращення практичної реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України;

– *освітньому процесі* – при підготовці методичних розробок, підручників та навчальних посібників з навчальної дисципліни «Актуальні

проблеми адміністративного права» (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях: «Роль права та закону в громадянському суспільстві» (м. Київ, 13–13 лютого 2016 р.), «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики» (м. Одеса, 10–11 серпня 2018 р.) та «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (м. Запоріжжя, 25–26 січня 2019 р.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 215 сторінок. Список використаних джерел включає 317 найменувань та займає 31 сторінку.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, вказується зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, визначаються мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, наукова новизна отриманих результатів, їх практичне значення, апробація дисертаційної роботи, а також структура та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади реалізації правоохоронної функції органами Державної митної служби України» складається з трьох підрозділів в яких визначається роль та значення правоохоронної функції держави; встановлюється місце органів ДМС у системі правоохоронних органів та надається визначення поняттю та визначаються особливості реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України.

У *підрозділі 1.1 «Роль та значення правоохоронної функції держави»* перш за все узагальнюються наукові точки зору з приводу розуміння поняття «функція» та «функція держави». Встановлено, що функції держави – це історично визначені та об'єктивно необхідні напрямки її внутрішньої і зовнішньої діяльності, мета яких полягає у практичній реалізації завдань держави, які виражають її суть, соціальне призначення, а також роль і місце у суспільстві на даному етапі історичного розвитку. Акцентовано увагу на тому, що на сьогоднішній день відбувається поступове зникнення кордонів між зовнішніми та внутрішніми функціями держави, адже практично кожна з них має як внутрішню, так і зовнішню сторони.

Наголошується на різноманітності наукових поглядів вчених щодо розуміння сутності правоохоронної функції держави. Надається власне визначення поняття «правоохоронна функція держави» з одночасним виокремленням його найбільш характерних особливостей. Обґрунтовано, що в системі державних функцій правоохоронна займає власне, самостійне місце, а її реалізація має важливе значення для держави та суспільства.

Досліджуються наукові підходи щодо класифікації видів правоохоронної функції держави, на основі чого запропоновано поділити їх на головні та допоміжні. При цьому відзначено, що така класифікація є досить узагальненою та не враховує специфіку діяльності кожного окремого правоохоронного органу держави. Констатовано, що правоохоронна функція держави протягом багатьох століть була і залишається одним із найважливіших проявів її практичної діяльності. Зміст даної функції полягає в охороні законності та правопорядку в суспільстві, а також сприянні реалізації прав та свобод людини фактично у всіх сферах суспільного життя (економічній, політичній, соціальній, екологічній, інформаційній).

Встановлено, що реалізація даної функції відіграє важливу роль: по-перше, для суспільства, оскільки відповідна діяльність держави (в особі її уповноважених органів та їх посадових осіб) дає впевненість кожному громадянину, що його права та законні інтереси будуть належним чином захищені, а їх реалізації ніщо не буде заважати; по-друге, для держави взагалі, оскільки її робота в окресленому напрямку підвищує довіру населення, зміцнює стан дотримання законності та правопорядку в країні, що в свою чергу забезпечує економічну, політичну та соціальну стабільність в країні.

У підрозділі 1.2 «Місце органів Державної митної служби у системі правоохоронних органів» визначається, що взагалі представляє собою система правоохоронних органів України. Для цього досліджуються наукові підходи щодо визначення таких понять як «система» та «правоохоронний орган». Надано авторське визначення поняття «система правоохоронних органів України». Визначено найбільш характерні ознаки, які свідчать про належність органу державної влади до правоохоронного.

З метою визначення місця органів ДМС у системі правоохоронних органів країни досліджено законодавство, яке визначає правові засади діяльності зазначеного органу державної влади. Окрема увага приділена структурі новоствореної митної служби, яка, на думку дисертанта, також засвідчує той факт, що одним із пріоритетних напрямків роботи даного органу державної влади є реалізація саме правоохоронної функції. Це підтверджується наявністю в її структурі підрозділів зі специфічним правовим статусом.

Виокремлено мету та завдання ДМС, на основі чого наголошено, що зміст правоохоронної діяльності вказаного органу державної влади проявляється саме у завданнях, які він покликаний вирішувати у митній сфері. Доведено, що правоохоронна діяльність ДМС спрямована на те, щоб захистити законні права, інтереси та свободи людини, а також забезпечити неухильне дотримання всіма учасниками митних правовідносин норм чинного законодавства. На основі наведеного вище відзначено, що ДМС посідає самостійне та незалежне місце в системі правоохоронних органів України.

У підрозділі 1.3 «Поняття та особливості реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України» узагальнюються наукові позиції з приводу розуміння поняття «реалізація», на основі чого було встановлено, що реалізація правоохоронної функції ДМС

України – це багатогранний та багатоаспектний процес, який включає чималу кількість конкретних дій, які має здійснити ДМС на шляху досягнення кінцевої мети при здійсненні правоохоронної діяльності. Крім того, реалізація даної функції передбачає обов'язкове поєднання та використання цілого комплексу правових форм та методів.

З'ясовується сутність поняття «форма реалізації функції держави», на основі чого було встановлено, що під формами реалізації правоохоронної функції держави варто розуміти зовнішній вираз законодавчо закріплених практичних дій та процедур, які має здійснити ДМС України задля вирішення завдань, які ставляться перед вказаним органом державної влади в правоохоронній сфері. Виокремлено та надано характеристику відповідних форм.

Систематизуються наукові підходи вчених з приводу визначення методів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС, під якими запропоновано розуміти систему встановлених законодавством способів та прийомів запобіжного, припиняючого та відновлювального характеру, що застосовуються до учасників митних правовідносин з метою забезпечення дотримання режиму законності та правопорядку у митній сфері. Обґрунтовано, що найбільш важливу роль в рамках даної проблематики відіграють методи примусу та переконання.

Наголошено, що ключовими особливостями реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України є такі: передбачає здійснення активної правотворчої та правозастосовної діяльності органами ДМС, яка реалізується в межах, які визначаються митним та податковим законодавством України; безпосередня реалізація правоохоронної функції органами ДМС здійснюється через інші напрями діяльності вказаного органу державної влади; реалізація правоохоронної функції має характеризуватись динамізмом, оскільки вчинене правопорушення має виявлятися та припинятись якомога оперативніше; має різноманітні форми та методи вираження, які використовуються комплексно та нерозривно одне від одного; на реалізацію правоохоронної функції митними органами безпосередньо впливає структура представленого органу державної влади; на повноту та якість реалізації правоохоронної функції прямо впливає соціально-економічна та політична стабільність в державі.

Розділ 2 «Характеристика сутності принципів реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України» складається з трьох підрозділів, в яких визначається сутність принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України та здійснюється їх класифікація; надається характеристика загальноправовим та спеціальним принципам реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС.

У підрозділі 2.1 «Сутність та класифікація принципів реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України» перш за все підкреслюється, що принципи діяльності органів ДМС

досліджувались фрагментарно або в межах ширшої правової проблематики, без комплексного підходу.

Узагальнено наукові підходи щодо визначення таких понять як «принцип» та «принципи права» на основі чого встановлено, що незалежно від сфери суспільних відносин принципи – це ключові засади, ідеї, які лежать в основі здійснення певної діяльності. Звертається увага, що в юридичній літературі не сформовано єдиної наукової думки з приводу розуміння принципів діяльності правоохоронних органів. У зв'язку із чим надано авторське визначення поняття «принципи здійснення правоохоронної функції держави органами ДМС». Встановлено, що відповідні принципи відрізняються універсальністю, імперативністю та стабільністю, є взаємопов'язаною системою, яка поєднана єдиною метою, що полягає у забезпеченні додержання прав людини та забезпеченні можливості їх реалізації, а також гарантуванні законності та правопорядку у державі взагалі та у митній сфері зокрема.

З метою класифікації принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України досліджено теоретичні підходи щодо класифікації принципів права взагалі, та принципів здійснення правоохоронної діяльності, зокрема. Обґрунтовано, що принципи реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України найбільш доцільно поділити на: 1) загальноправові принципи, тобто властиві для діяльності будь-якого органу державної влади; та 2) спеціальні принципи, тобто такі, що властиві безпосередньо діяльності ДМС при реалізації нею правоохоронної функції.

Обґрунтовується доцільність закріплення принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України на законодавчому рівні.

У підрозділі 2.2 *«Характеристика загальноправових принципів реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України»* обґрунтовано, що загальноправові принципи є одними із найважливіших для правової науки, адже вони притаманні для будь-якої діяльності та визначають загальну спрямованість і найбільш істотні її риси.

Визначено та охарактеризовано такі загальноправові принципи реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України: верховенства права; законності; соціальної справедливості; демократизму; рівності; гуманізму; гласності; взаємної відповідальності держави та особи.

Обґрунтовано, що принцип верховенства права є ключовою засадою, відповідно до якої формуються та розвиваються інші засади реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС. Наголошено на тісному зв'язку засади верховенства права із принципом законності, який у найбільш загальному та спрощеному розумінні означає необхідність беззаперечного слідування органами ДМС норм чинного законодавства України. З'ясовано, що принцип справедливості віднаходить у відносинах, що пов'язані із контрольною діяльністю органів Державної митної служби. Що ж стосується засади демократизму, то цей принцип проявляється, насамперед, у тому, що цими органами вирішуються завдання щодо зміцнення законності і

правопорядку, охорони інтересів платників податків та інших суб'єктів митних та податкових правовідносин, а також їх прав і свобод. Акцентовано увагу, що зміст принципу гласності полягає у тому, що посадові особи ДМС при реалізації правоохоронної діяльності повинні діяти відкрито, що відображено в обов'язку інформувати населення і засоби масової інформації про свою діяльність, а також про стан громадського порядку та заходи щодо його зміцнення.

Підсумовано, що загальноправові принципи здійснення реалізації правоохоронної функції органами ДМС складають цілісну систему, в якій кожен принцип не застосовується окремо у чітко визначеній практичній ситуації, вони взаємодіють як єдине ціле лише з більшим чи меншим вираженням окремих з них в залежності від виконуваних повноважень у сфері реалізації правоохоронної функції окресленим органом державної влади. А відтак, неухильне дотримання зазначених вище принципів дозволить відповідним органам виконавчої влади, а також працівниками ДМС, створити необхідні умови для ефективної та своєчасної реалізації правоохоронної функції держави.

У підрозділі 2.3 *«Характеристика спеціальних принципів реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України»* обґрунтовано, що на відміну від загальноправових, спеціальні принципи найбільш змістовно відображають всю специфіку діяльності даного органу державної влади, а також її особливості. Саме вони визначають правила, основу роботи ДМС в контексті реалізації ними правоохоронної функції.

До спеціальних принципів реалізації правоохоронної функції органами ДМС віднесено такі принципи: професіоналізму; безсторонності (неупередженості); об'єктивності; планування та оптимізації управління; цілеспрямованості та поступовості; ефективності; взаємодії з органами державної влади України; незалежності; добропорядності громадян; конфіденційності; оскарження рішень та дій співробітників ДМС.

Обґрунтована доцільність виокремлення принципу професіоналізму, яка пояснюється декількома факторами: по-перше, після об'єднання ДМС і Державної податкової служби в рамках фіскальної служби, митні органи втратили низку професійних працівників, а тому в сучасних умовах постала гостра необхідність у пошуку нових та перепідготовки наявних фахівців; по-друге, саме від роботи кожного окремого службовця напряму залежить ефективність роботи всього органу державної влади.

З'ясовано, що принцип неупередженості полягає у тому, що співробітники ДМС зобов'язані діяти об'єктивно, зважаючи тільки на обставини, що мають безпосереднє відношення до справи, вони забезпечують виконання своїх повноважень у нейтральний спосіб, незалежно від своїх особистих інтересів та переконань. Наголошено, що сутність принципу планування та оптимізації управління полягає: по-перше, у визначенні кінцевих цілей діяльності ДМС та у постановці завдань, які необхідно вирішити на шляху їх досягнення; по-друге, в організації послідовного та ефективного

вирішення завдань, які стоять перед підрозділами ДМС при реалізації правоохоронної функції; а по-третє, у найбільш раціональному й ефективному використанні наявних матеріальних та людських ресурсів, забезпеченні чіткої взаємодії різних служб і підрозділів, підвищенні персональної відповідальності державних службовців за доручену їм роботу, а також в організованому та належному внутрішньовідомчому контролі.

Встановлено, що принцип взаємодії ДМС при реалізації правоохоронної функції полягає у тому, що у процесі здійснення такої діяльності ДМС обов'язково повинна співпрацювати з іншими органами державної влади (в тому числі і правоохоронними) з метою досягнення конкретної кінцевої мети.

Доведено, що закріплення спеціальних принципів на законодавчому рівні: по-перше, дозволить якісно покращити практичну діяльність органів ДМС в контексті реалізації ними правоохоронної функції; по-друге, сприятиме розвитку відповідного адміністративного законодавства; по-третє, значно активізує наукові пошуки в окресленому напрямку, що, беззаперечно, слід оцінювати виключно з позитивного боку.

Розділ 3 «Правові проблеми практичного втілення принципів реалізації правоохоронної функції митними органами та шляхи їх вирішення» складається з двох підрозділів, в яких узагальнюється зарубіжний досвід реалізації правоохоронної функції митними органами та визначаються можливості його використання в контексті вдосконалення принципів реалізації правоохоронної функції ДМС України; окреслюються напрямки удосконалення адміністративного законодавства України як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції органами ДМС.

У підрозділі 3.1 *«Зарубіжний досвід реалізації правоохоронної функції митними органами та можливості його використання в контексті вдосконалення принципів реалізації правоохоронної функції Державної митної служби України»* обґрунтовано, що дослідження зарубіжного досвіду має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки саме він дозволяє побачити законодавцю варіативність шляхів вирішення проблем в окресленій сфері, а також визначити можливість його застосування в українських реаліях.

Узагальнено досвід таких провідних країн Європи та світу, як: Великобританія, Франція, Німеччина та Сполучені Штати Америки. Крім того, звернено увагу на позитивний досвід країн посткомуністичного простору, зокрема Польщі, Литви та Грузії. З'ясовано, що фактично у всіх розглянутих вище країнах склалась досить позитивна практика реалізації правоохоронної функції митними органами, про що яскраво свідчать відповідні статистичні дані.

Запропоновано виділити нові принципи реалізації правоохоронної функції митними органами, які мають бути закріплені на законодавчому рівні нашої країни: принцип використання сучасних інформаційних систем; принцип «мовчання – знак згоди», зміст якого полягає у тому, що у разі, якщо державний орган не відповів на запит суб'єкта вчасно (протягом встановленого терміну), то відповідь на нього, апріорі, вважається позитивною; принцип

уніфікації митних формальностей, дотримання якого дозволяє якісно покращити процедуру митного контролю; принцип підтримки конкурентоспроможності бізнесу; принцип комунікаційних зв'язків і відносин з державними і громадськими організаціями, діловими колами всередині країни; принцип комплексності та вибірковості митного контролю на усіх етапах ланцюга постачання. Обстоюється позиція, що запровадження окреслених вище засад дозволить: по-перше, якісно покращити практичну діяльність митних органів в контексті реалізації правоохоронної функції; по-друге, підвищить рівень довіри до ДМС України як з боку населення держави, так і з боку світової спільноти; по-третє, сприятиме активізації наукових пошуків в окресленому напрямку.

У підрозділі 3.2 «Напрямки удосконалення адміністративного законодавства України, як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України» наголошується, що незважаючи на те, що Державну митну службу України було утворено не так давно, втім наявний досвід її функціонування яскраво свідчить про існування чималої кількості проблем, пов'язаних із реалізацією ними правоохоронної функції. Ключовою серед таких проблем визначено недосконалість адміністративного законодавства.

Узагальнено наукові підходи щодо визначення поняття «законодавство», на основі чого встановлено, що під адміністративним законодавством України, як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції органами України, слід розуміти сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, що містять в собі адміністративно-правові норми, котрі у своїй сукупності складають правову основу здійснення правоохоронної функції митними органами України та в яких знаходять своє об'єктивне відображення принципи відповідної діяльності. Наголошено, що саме в нормах адміністративного права окреслені у роботі принципи набувають необхідного юридичного змісту та знаходять своє об'єктивне відображення.

Акцентовано увагу, що удосконалення адміністративного законодавства має важливе значення з точки зору формування та подальшого втілення у життя принципів реалізації правоохоронної функції ДМС України. Обстоюється позиція, що саме через активну нормотворчу діяльність вбачається можливим подолання наявних прогалин в адміністративному законодавстві. Досліджено законодавчу позицію з приводу напрямків розвитку адміністративного законодавства, яке визначає правові засади діяльності ДМС. З'ясовано, що незважаючи на всі намагання, законодавцю не вдалось вирішити наявні проблеми у цій царині. Узагальнено наукові позиції з приводу напрямків вдосконалення законодавства у сфері, що досліджується. Аргументовано, що більшість робіт були побудовані на старому законодавстві, а тому в переважній більшості втратили свою актуальність.

На основі аналізу норм чинного законодавства України та наукових поглядів вчених запропоновано авторське бачення напрямів удосконалення адміністративного законодавства України як форми реалізації принципів

здійснення правоохоронної функції органами державної митної служби. До таких напрямів віднесено: приведення законодавства у відповідність до сучасних світових тенденцій; вдосконалення нормативно-правових засад роботи з кадрами; покращення взаємодії ДМС з іншими органами державної влади; оптимізація системи органів ДМС; розширення повноважень ДМС в контексті реалізації ними правоохоронної функції; створення законодавчих та організаційних умов для оперативного обміну інформацією між різними структурними підрозділами ДМС; розробка нових заходів, спрямованих на реалізацію правоохоронної функції.

Наголошено на важливості закріплення всіх окреслених у роботі принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС на законодавчому рівні.

ВИСНОВКИ

У дисертації на основі комплексного аналізу теоретичних положень, законодавства України та практики його реалізації наведено узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні сутності та особливостей принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України, що лягло в основу розробки рекомендацій щодо вдосконалення відповідного адміністративного законодавства як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції держави митними органами України. У результаті дослідження сформульовано низку висновків, нових теоретичних та практичних положень, рекомендацій, основними з яких є такі:

1. Встановлено, що правоохоронна функція держави за своєю сутністю є важливим напрямом діяльності держави, який віднайшов своє відображення на конституційному рівні, а її реалізацію покладено на певне коло уповноважених суб'єктів. Зміст цієї функції полягає в охороні законності та правопорядку в суспільстві, а також в сприянні реалізації прав та свобод людини фактично у всіх сферах суспільного життя (економічній, політичній, соціальній, екологічній, інформаційній). Реалізація правоохоронної функції держави відіграє важливу роль: по-перше, для суспільства, оскільки відповідна діяльність держави (в особі її уповноважених органів та їх посадових осіб) дає впевненість кожному громадянину, що його права та законні інтереси будуть належним чином захищені, а їх реалізації ніщо не буде заважати; по-друге, для держави взагалі, оскільки її робота в окресленому напрямку підвищує довіру населення, зміцнює стан дотримання законності та правопорядку в країні, що в свою чергу забезпечує економічну, політичну та соціальну стабільність всередині країни.

2. Акцентовано увагу, що незважаючи на те, що в чинному законодавстві України прямо не вказано про належність ДМС до правоохоронних органів України, втім зміст завдань та загальна мета діяльності даного органу державної влади дає змогу констатувати, що він посідає самостійне та незалежне місце в системі правоохоронних органів України. Адже діяльність

митних органів спрямована на те, щоб захистити законні права, інтереси та свободи людини, а також забезпечити неухильне дотримання всіма учасниками митних правовідносин норм чинного законодавства.

3. Доведено, що реалізація правоохоронної функції ДМС України – це багатогранний та багатоаспектний процес, який включає чималу кількість конкретних дій, котрі має здійснити ДМС на шляху досягнення кінцевої мети при здійсненні правоохоронної діяльності. До особливостей реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України, віднесено такі: передбачає здійснення активної правотворчої та правозастосовної діяльності органами ДМС, яка реалізується в межах, що визначаються митним та податковим законодавством України; безпосередня реалізація правоохоронної функції органами ДМС здійснюється через інші напрями діяльності вказаного органу державної влади. Це пояснюється тим, дана функція митних органів не є виключною (тобто не закріплена прямо у законодавчих актах), вона походить із завдань, які ставляться перед вказаним органом державної влади; реалізація правоохоронної функції має характеризуватись динамізмом, оскільки вчинене правопорушення має виявлятися та припинятись якомога оперативніше; має різноманітні форми та методи вираження, які використовуються комплексно та нерозривно одне від одного; на реалізацію правоохоронної функції митними органами безпосередньо впливає структура представленого органу державної влади; на повноту та якість реалізації правоохоронної функції прямо впливає соціально-економічна та політична стабільність в державі.

4. Під принципами реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС запропоновано розуміти відправні ідеї, безперечні та об'єктивні вимоги, що ставляться до відповідних суб'єктів, які уповноважені здійснювати правоохоронну діяльність в митній сфері. Вони (принципи) відрізняються універсальністю, імперативністю та стабільністю, є взаємопов'язаною системою, поєднаною єдиною метою, яка полягає у забезпеченні додержання прав людини та забезпечення можливості їх реалізації, а також гарантування законності та правопорядку у державі взагалі та у митній сфері зокрема. Це, в свою чергу, свідчить про демократичну, цивілізаційну та організаційну спрямованість ДМС при реалізації правоохоронної функції держави.

Запропоновано виділити такі групи принципів діяльності ДМС при реалізації правоохоронної функції держави:

а) загальноправові принципи, які є характерними для діяльності всіх органів державної влади України. До таких засад віднесено: верховенство права, законність, забезпечення дотримання прав і свобод людини та громадянина, гуманізм та демократизм, рівність всіх громадян перед законом, соціальна справедливість, гласність, відкритість та прозорість, взаємна відповідальність держави і громадян.

б) спеціальні принципи, тобто такі, що властиві безпосередньо діяльності ДМС при реалізації нею правоохоронної функції. До таких засад віднесено принципи: професіоналізму; безсторонності (неупередженості); об'єктивності; планування та оптимізації управління; цілеспрямованості та поступовості;

ефективності; взаємодії з органами державної влади України; незалежності; добропорядності громадян; конфіденційності; оскарження рішень та дій співробітників ДМС.

5. Під загальноправовими принципами реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України запропоновано розуміти вихідні, основні, відправні ідеї та незаперечні вимоги, об'єктивно властиві для правоохоронної діяльності держави взагалі та митних органів зокрема. Наголошено, що такі принципи закріплені у Конституції України, а їх деталізацію та конкретизацію здійснено в інших законах та підзаконних нормативно-правових актах. До характерних особливостей загальноправових принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС віднесено: по-перше, вони поширені на всю систему права, визначають її основні положення та ідеї, особливості й закономірності розвитку, мають своє закріплення у національному законодавстві, для них є властивим нормативний, регулятивний, охоронний, захисний характер, вони визначають і скеровують правомірну поведінку в суспільстві; по-друге, не завжди знаходять своє текстуальне закріплення (пряме чи опосередковане) у текстах нормативних актів, однак при цьому вони мають загальний характер і конкретизуються в рамках кожної галузі права і відповідного законодавства.

Наголошено, що загальноправові принципи реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС складають цілісну систему, в якій кожен принцип не застосовується окремо у чітко визначеній практичній ситуації, вони взаємодіють як єдине ціле лише з більшим чи меншим вираженням окремих з них в залежності від виконуваних повноважень у сфері реалізації правоохоронної функції окресленим органом державної влади.

6. З'ясовано, що спеціальні принципи реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України найбільш повно відображають всю специфіку такої діяльності окресленого у роботі органу державної влади. Наголошено, що закріплення спеціальних принципів на законодавчому рівні: по-перше, дозволить якісно покращити практичну діяльність органів ДМС в контексті реалізації ними правоохоронної функції; по-друге, сприятиме розвитку відповідного адміністративного законодавства; по-третє, значно активізує наукові пошуки в окресленому напрямку, що, беззаперечно, слід оцінювати виключно з позитивного боку.

7. Узагальнено досвід таких провідних країн Європи та світу, як: Великобританія, Франція, Німеччина та Сполучені Штати Америки. Звернено увагу на позитивний досвід країн посткомуністичного простору, зокрема Польщі, Литви та Грузії. Наголошено, що в більшості держав склалась досить позитивна практика реалізації правоохоронної функції митними органами, про що яскраво свідчать відповідні статистичні дані. На основі аналізу зарубіжного досвіду запропоновано виділити нові принципи реалізації правоохоронної функції держави митними органами, які мають бути закріплені на законодавчому рівні нашої країни: а) принцип використання сучасних інформаційних систем; б) принцип «мовчання – знак згоди», зміст якого

полягає у тому, що у разі, якщо державний орган не відповів на запит суб'єкта вчасно (протягом встановленого терміну), то відповідь на нього апріорі, вважається позитивною; в) принцип уніфікації митних формальностей, дотримання якого дозволяє якісно покращити процедуру митного контролю; г) принцип підтримки конкурентоспроможності бізнесу. Правоохоронна функція митних органів повинна бути спрямована на те, щоб захистити інтереси бізнесу, зокрема українського; принцип комунікаційних зв'язків і відносин з державними і громадськими організаціями, діловими колами всередині країни; принцип поєднання комплексності та вибірковості митного контролю на усіх етапах ланцюга постачання.

8. Визначено та охарактеризовано напрямки удосконалення адміністративного законодавства України як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції органами ДМС, до яких віднесено: приведення законодавства у відповідність до сучасних світових тенденцій; вдосконалення нормативно-правових засад роботи з кадрами; покращення взаємодії ДМС з іншими органами державної влади; оптимізація системи органів ДМС; розширення повноважень ДМС в контексті реалізації ними правоохоронної функції; створення законодавчих та організаційних умов для оперативного обміну інформацією між різними структурними підрозділами ДМС; розробка нових заходів, спрямованих на реалізацію правоохоронної функції. Аргументовано, що запровадження окреслених вище змін та доповнень дозволить якісно покращити практичну реалізацію принципів реалізації правоохоронної функції органами ДМС.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Богун С.С. Характеристика спеціальних принципів реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 33. Ч. 2. Т. 3. С. 107–114.
2. Богун С.С. До проблеми визначення ролі та значення правоохоронної функції держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 34. Ч. 2. Т. 3. С. 124–129.
3. Богун С.С. К проблеме определения понятия принципов реализации правоохранительной функции государства органами государственной таможенной службы Украины. *Право и политика*. 2018. № 2. С. 111–115 (Кыргызская Республика).
4. Богун С.С. Досвід країн Європи щодо реалізації правоохоронної функції митними органами та можливості його використання в контексті вдосконалення принципів реалізації правоохоронної функції ДМС України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 2. Т. 3. С. 101–106.
5. Богун С.С. Напрямки удосконалення адміністративного законодавства України, як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції

держави органами Державної митної служби. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2018. Вип. 50. Т. 4. С. 122–128.

6. Богун С.С. К характеристике общеправовых принципов реализации правоохранительной функции государства органами Государственной таможенной службы Украины. *Право и Закон*. 2019. № 1. С. 113–119 (Кыргызская Республика).

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Богун С.С. Принцип професіоналізму як ключова засада реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби. *Роль права та закону в громадянському суспільстві: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 12–13 лют. 2016 р.). К.: Центр правових наукових досліджень, 2016. С. 45–47.

8. Богун С.С. Возможности использования зарубежного опыта реализации правоохоронной функции митными органами у діяльності вітчизняної Державної митної служби України. *Актуальні питання правової теорії та юридичної практики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Одеса, 10–11 серп. 2018 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2018. С. 45–47.

9. Богун С.С. Досвід Німеччини щодо реалізації правоохоронної функції держави митними органами. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Запоріжжя, 25–26 січ. 2019 р.). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. С. 65–67.

АНОТАЦІЯ

Богун С.С. Принципи реалізації правоохоронної функції держави органами митної служби України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2020.

Дисертаційне дослідження присвячено проблемі принципів реалізації правоохоронної функції органами ДМС України.

У дисертації наводиться теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, яке полягає у визначенні сутності та особливостей принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України, що лягло в основу вироблення відповідної концепції, а також пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення відповідного адміністративного законодавства, як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції держави митними органами України.

Визначено роль та значення правоохоронної функції держави. З'ясовано місце органів ДМС у системі правоохоронних органів України. Надано визначення поняття та окреслено особливості реалізації правоохоронної

функції держави органами ДМС України. Встановлено сутність поняття та здійснено класифікацію принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України. Надана характеристика загальноправових принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України. З'ясована сутність спеціальних принципів реалізації правоохоронної функції держави органами ДМС України. Узагальнено зарубіжний досвід реалізації правоохоронної функції митними органами та визначено можливості його використання в контексті вдосконалення принципів реалізації правоохоронної функції ДМС України. Окреслено напрямки удосконалення адміністративного законодавства України як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції держави органами ДМС.

Ключові слова: принципи, принципи права, реалізація, функція, державна функція, правоохоронна функція, Державна митна служба України, правоохоронні органи, зарубіжний досвід, адміністративне законодавство, загальноправові принципи, спеціальні принципи.

АННОТАЦИЯ

Богун С.С. Принципы реализации правоохранительной функции государства органами таможенной службы Украины. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «Административное право и процесс; финансовое право; информационное право». – Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2020.

Диссертационное исследование посвящено проблеме принципов реализации правоохранительной функции органами Государственной таможенной службы Украины. В диссертации приведено теоретическое обобщение и новое решение научной проблемы, которая заключается в определении сущности и особенностей принципов реализации правоохранительной функции государства органами Государственной таможенной службы Украины, что легло в основу выработки соответствующей концепции, а также предложений и рекомендаций по совершенствованию соответствующего административного законодательства как формы реализации принципов осуществления правоохранительной функции государства таможенными органами Украины.

Определены роль и значение правоохранительной функции государства. Выяснено место органов Государственной таможенной службы в системе правоохранительных органов Украины. Дано определение понятия и определены особенности реализации правоохранительной функции государства органами Государственной таможенной службы Украины. Установлена сущность понятия и осуществлена классификация принципов реализации правоохранительной функции государства органами Государственной таможенной службы Украины. Приведена характеристика общеправовых принципов реализации правоохранительной функции государства органами

Государственной таможенной службы Украины. Выявлена сущность специальных принципов реализации правоохранительной функции государства органами Государственной таможенной службы Украины. Обобщен зарубежный опыт реализации правоохранительной функции таможенными органами и определены возможности его использования в контексте совершенствования принципов реализации правоохранительной функции Государственной таможенной службы Украины. Определены направления совершенствования административного законодательства Украины как формы реализации принципов осуществления правоохранительной функции государства органами Государственной таможенной службы.

Ключевые слова: принципы, принципы права, реализация, функция, государственная функция, правоохранительная функция, Государственная таможенная служба Украины, правоохранительные органы, зарубежный опыт, административное законодательство, общеправовые принципы, специальные принципы.

SUMMARY

Bohun S.S. Principles of Implementing Law Enforcement Function of the State by the Customs Agencies of Ukraine. – *Qualifying scientific work as the manuscript.*

The thesis for a candidate's degree by the specialty 12.00.07 «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law». – Research Institute of Public Law, Kyiv, 2020.

The dissertation research is focused on the problem of principles of implementing law enforcement function by the State Customs Service of Ukraine.

The author of the dissertation has provided theoretical generalization and a new solution to the scientific problem, which consists in determining the nature and specific features of the principles of implementing law enforcement function of the state by the State Customs Service of Ukraine, which formed the basis for the development of the corresponding concept, as well as propositions and recommendations for improving the relevant administrative legislation, as a form of implementing the principles of law enforcement function of the state by the customs authorities of Ukraine.

The role and significance of law enforcement function of the state have been determined. The place of the State Customs Service in the system of law enforcement agencies of Ukraine has been clarified. The author has provided the definition of the concept and has outlined specific features of implementing law enforcement function of the state by the State Customs Service of Ukraine. The author has established the essence of the concept and has carried out the classification of principles of implementing law enforcement function of the state by the State Customs Service of Ukraine. The characteristic of the generally legal principles of implementing law enforcement function of the state by the State Customs Service of Ukraine has been provided. The essence of special principles of implementing law enforcement function of the state by the State Customs Service of Ukraine has been clarified.

International experience of exercising law enforcement function by the customs authorities has been generalized and the possibilities of its application in the context of improving the principles of implementing law enforcement function of the State Customs Service of Ukraine have been determined. The directions for improving administrative legislation of Ukraine as a form of implementing the principles of law enforcement function of the state by the State Customs Service have been specified.

Key words: principle, principle of law, realization, functions, state function, law enforcement function, State Customs Service of Ukraine, law enforcement agencies, international experience, administrative legislation, generally legal principles, special principles.